

злочинів, ідентифікації осіб, приналежності їх до певного злочинного угруповання та для класифікації злочинного типу.

1. Аванесов Р. А. Кримінологія. – М, 1984. – 498 с.
2. Балинська О. М. Семіотичні характеристики невербальних правових знаків. – Науковий вісник, 2014.
3. Дагель Я. С. Вчення про особу злочинця у радянському кримінальному праві / Я. С. Дагель. – Владивосток, 1970.
4. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2008. – 240 с.
5. Кучинский А. В. Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычаи, язык, татуировки: Энциклопедия. – Д. : Сталкер, 1997. – 448 с.
6. Пирожков В. Ф. Кримінальна психологія. – Вид. Ось-89 М., 1998.
7. Татуировки. История возникновения и проникновения в преступный мир [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.wowanium.narod.ru/tatu.html#01>.
8. Філоненко М. Психологія спілкування: Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

Мядзель М. М.,
курсант 1 курсу
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник –
кандидат філософських наук, доцент
Підлісний М.М.

МЕТАФОРА ЯК ФОРМА ВИРАЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ

Актуальність теми дослідження визначається в першу чергу ситуацією, в якій знаходиться сучасна філософія: змінюється структура соціального і духовного життя суспільства, нові виклики, звернені до філософії, процес наростання її внутрішнього різноманіття та ускладнення відносин між різними напрямками в ній самій вимагають нового звернення до проблем предметного та функціонального самовизначення філософії у системі духовної і пізнавальної діяльності. Одним з напрямів усвідомлення даної проблеми є аналіз використовуваних філософією засобів вираження своїх ідей, усвідомлення когнітивного статусу і завдань, які можна вирішувати даними засобами, переформатування інструментарію філософії у відповідності з її новими орієнтаціями. У цьому зв'язку дослідження гносеологічного потенціалу філософської метафори, яка, з одного боку, завжди використовувалася в філософії, а з іншого боку – незмінно залишалася однією з периферійних і

періодично критикованих форм подання філософської ідеї, виявляється затребуваним.

Мета даної роботи полягає у виявленні сутності та значення метафори як способу вираження філософської ідеї, в контексті різноманіття форм філософського знання.

Оскільки метафора дозволяє здійснювати перенесення властивостей з однієї частини світу (наприклад, неживої природи) на іншу (наприклад, на живу природу, людське суспільство), в філософії вона виявляється одним з необхідних інструментів побудови універсальної картини світу.

Зміна позиції метафори в некласичній філософії пов'язана насамперед із глобальною зміною способу і спрямування філософських роздумів.

Значущими для некласичної філософії виявляються такі характеристики метафори, як багатозначність, триває гра змісту. Оскільки некласична філософія орієнтована не на строго логічне, а на художньо-емоційне переконання, в ній активно використовується експресивний та аксіологічний потенціал метафори.

Якщо в класичній філософії метафори локалізуються, використовуючись для вираження певних ідей, то в некласичній філософії тенденцією є така побудова, при якій окремі метафори зникають, покриваючи весь простір тексту. Новим принципом побудови метафор стає в некласичній філософії також метафора в метафорі, де в рамках контексту, метафоричного в цілому, його учасники будують власні метафори. Нові способи побудови метафор створюють нові джерела гри сенсу всередині і навколо метафори, істотно збільшуючи її інтерпретаційні можливості.

Метафора є адекватним інструментом філософського роздуму, оскільки відповідає загальному духу філософії – її орієнтації на вільне і всебічне пізнання, організоване еталонами відкритої раціональності.

Дослідження метафори в різних аспектах дозволяє представити її у всій складності і різноманітті. Вивчення ролі метафори в процесі мислення призвело до опису її як засобу вираження розуміння складних значень. В ході вивчення взаємин метафоричного мислення з метафорою як мовним явищем демонструється вироблення метафоричного вираження в мові від концептуальних метафор. Дослідження метафори щодо проблеми істинності сприяли припущенням, що хибність буквального висловлювання може означати його істинність в метафоричному сенсі.

Розгляд метафори в області комунікації явило її в якості своєрідного фільтра в інформаційних потоках. Метафора в аспекті міфічності втіленого свідомості описується як специфікація символу. В цьому аспекті метафора постає онтологічною формою та механізмом функціонування міфічності свідомості. В рамках онтологічного принципу можливе дослідження метафори

в сенсі міфічності свідомості, що, з одного боку, розширює межі її трактувань, а з іншого, – дозволяє бачити в ній не тільки мовну специфікацію «культурної» форми символу, але і специфікацію символів свідомості. При цьому, міфічність щодо свідомості трактується як здатність свідомості до міфотворчості, обумовлена його символічною природою. Як онтологічна форма міфічності свідомості метафора містить в собі свідомі і психічні компоненти: «основу визначає свідомість», «оболонка» належить психічному. Модифікації змісту метафори, що виникають завдяки «оболонці» – результат безлічі інтерпретацій, що виникають з безлічі розумінь, укладених у символічній основі «змісту».

У стилі Мамардашвілі-П'ятигорського, метафора в сенсі міфічності свідомості може бути представлена як матерія символу, що з'явилася в результаті індивідуальної психічної опрацювання і мовного опису факту свідомості [5]. Інакше: метафора – це зображення символу на полюсі індивідуальної психічної та мовного опрацювання. Якщо символ сприймати як завдання свідомості, то метафора є те, що «вийшло у відповіді», є результат виконання цього завдання психічним механізмом. Метафора як імпровізаційний текст являє собою репрезентацію спонтанних посилок свідомості – символів. Як мовний феномен, метафора закріплює інтерпретацію психофізіологічним механізмом структур свідомості, в яких вже міститься первинна рефлексія – «переживання» психікою станів свідомості. Як форма, в якій об'єкта і його інтерпретація не помітні, метафора являє собою нову (міфічну) реальність. Як особливий вимір об'єктів і явищ вона є міфічна свідомість. У той же час, метафора є конкретною формою міфічного, і чим ближче метафора до «первинного» свідомого змістом, тим глибше вона за змістом. Як спосіб актуалізації символу метафора реалізується двома шляхами: від психіки до свідомості і навпаки. Здатність метафори ввести психіку у визначені структури свідомості – це «шлях назад» (шлях К. Р. Юнга). Рух від свідомості до психіки – «шлях туди» (шлях Мамардашвілі-П'ятигорського).

Здатність символу реалізуватися в метафорі обумовлена наявністю у нього кількох смислів: власного сенсу, сенсу стосовно свідомості і сенсу стосовно психіки («світу речей»). Як спосіб конкретизації символ, метафора є формалізація того щось від свідомості, яке носить символ; вона є форма життя символу.

Згідно теорії символічної свідомості, метафора є формою закріплення інтерпретації індивідуальною психікою змістовних структур свідомості. У ній міститься первинна (специфічна) рефлексія, є переживанням психікою станів свідомості [6]. У цьому випадку метафора виконує вказану функцію систематизації мови. Оскільки метамова може існувати у формі міфу, метафора бере участь у систематизації метамовних текстів. Для опису природи та механізму метафори була використана модель голограми, запозичена зі сфери

фізичної оптики, як ідеальна форма, що дозволяє вирішити багато проблем, пов'язані з пізнанням метафори: об'єднати класичні і неklasичні трактування, уявити з точки зору форми, пояснити злиття в ній сенсу і способу, миттєвість і ефективність її дії – все це здатна пояснити, на думку В. В. Полозової, голографічна модель метафори [4. С. 23]. Голограма являє собою «картинку» взаємодії двох променів світла – відбитого променя і безпосередньо променя, що йде від джерела світла. Це взаємодія (інтерференція) і забезпечує об'ємне зображення, тобто форму.

Вивчивши дану проблематику ми дійшли висновку, що метафора знаходить своє місце в різних формах філософського знання у класичній, неklasичній і навіть антиklasичній філософії.

Можливість вивчення дії метафоричності в текстах різних вчень, шкіл, напрямів, течій філософії ставить перед дослідником цікаве і плідне завдання, при цьому не тільки з точки зору історії філософії: це дозволяє провести порівняльний аналіз, виявляючи подібності, відмінності, перетинання напрямків і проблем, які раніше розглядається як не пов'язані між собою. Запозичення, різне використання одних і тих же метафор, або, скажімо, одного і того ж допоміжного суб'єкта метафори при розходженні головного суб'єкта може дати матеріал і з точки зору психології філософського пошуку, і для дослідження розвитку мови філософії і взаємопроникнення ідей. Постмодернізм акцентував увагу на тому факті, що один і той же текст, одна і та ж метафора володіють можливістю безлічі інтерпретацій. Не тільки застосування метафори, але і її інтерпретації є проявом творчості, уяви, фантазії, дозволяють сформулювати новий погляд, підхід до якої-небудь проблеми.

1. Акишина Е.О. Роль метафоры в философии Платона / Е. О. Акишина // Вестник Новосибирского государственного университета. Серия: Философия. – Новосибирск, 2009. Т. 7. Вып. 1. С. 145 – 150.
2. Акишина Е. О., Мартишина Н. И. Метафоры в философских текстах / Е. О. Акишина, Н.И. Мартишина // Омский научный вестник. Омск, 2009. Серия «Общество. История. Современность». № 5(81). С.110 – 113.
3. Гейзенберг В. Физика и философия [Электронный ресурс]. – режим доступа: lib.ru/filosof/gejzenberg/physicsandphilosophy.txt. – 366 к. – 26.11.2008.
4. Парус В.Н., Никифоров А.Л. Эволюция образа науки во второй половине XX века // В поисках теории развития науки / Под ред. А.Л. Никифорова. – М.: Наука, 1982. – 210 с.
5. Степин В.С. Теоретическое знание. – М.: Прогрестрадиция, 2000. – 744 с. 4. Маркова Л.А. От математического естествознания к науке о хаосе // Вопросы философии. – 2003. – № 5. – С. 78-91.
6. Теория метафоры: Сборник: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. / Вступ. ст. и сост. Н. Д. Арутюновой; Общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. — М.: Прогресс, 1990. – 512 с.